Stockholms stad

Utlåtande Rotel III (Dnr KS 2025/155)

Motion om att Stockholms stads kommunala skolor ska vara låsta för obehöriga personer dygnet runt

Motion av Johan Nilsson (M)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Emilia Bjuggren

Sammanfattning av ärendet

I en motion väckt i kommunfullmäktige föreslår Johan Nilsson (M) att kommunfullmäktige beslutar att Stockholms stads utgångspunkt ska vara att samtliga kommunala grund- och gymnasieskolor ska hållas låsta för obehöriga dygnet runt samt att utbildningsnämnden ges i uppdrag att verkställa detta beslut. Det mot bakgrund av att olåsta skolor medför både säkerhetsrisker och arbetsmiljöproblem enligt motionären.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden och Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret bedömer att låsta skolor kan vara en effektiv åtgärd för att förebygga exempelvis stölder och skadegörelse. Däremot anser kontoret att låsta skolor inte är ett helt tillförlitligt skydd mot planerade våldshandlingar med en motiverad gärningsperson. Vidare lyfts att de skolor som idag saknar passersystem har äldre nyckelsystem som behöver bytas. Kontoret noterar därför att Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) genomför en översyn av ansvarsfördelningen för passersystem i stadens skolor.

Utbildningsnämnden anser att låsta skolor kan vara en effektiv åtgärd framförallt för att skydda skolan mot småskaliga brottshandlingar. Däremot anser inte nämnden att låsta skolor är ett helt tillförlitligt skydd mot planerade våldshandlingar. Nämnden anser därför att det brottsförebyggande arbetet behöver en bredare ansats med exempelvis insatser kring social- och situationell prevention. Vidare konstaterar

nämnden att SISAB ska redovisa för stadsledningskontoret om och hur bolaget kan ta över ansvar för passersystemen och föreslår att frågan om låsta skolor fortsätter utredas baserat på vad som SISAB och stadsledningskontoret beslutar.

Stockholms Stadshus AB betonar vikten av trygga och säkra skolmiljöer vilket Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) som fastighetsägare arbetar kontinuerligt med. Vidare beskrivs att teknik i fastigheterna kan hjälpa till att bevaka låsmekaniken, men att det inte löser möjliga situationer om exempelvis någon ställer upp en dörr. SISAB har en bra bild över hur infrastruktur tillsammans med teknisk plattform kan användas för att styra tillgängligheten till lokaler. Däremot anser man att verksamheterna får avgöra om skolor ska vara låsta.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Låsta dörrar kan vara en viktig del av skolornas säkerhets- och trygghetsarbete. Detta inte minst när det kommer till att hålla obehöriga personer utanför skolorna för att förhindra stölder, skadegörelse och annan form av brottslighet.

Frågan om låsta skolor är till stor del en fråga om investeringar i elektroniska inpasseringssystem som möjliggör för hela skolor att hållas låsta samtidigt som elever och personal kan ta sig in och ut. Redan idag har majoriteten av stadens grundskolor och i princip samtliga gymnasieskolor elektroniska inpasseringssystem, en majoritet av stadens skolor är också helt eller delvis låsta under skoltid. Vi ser dock ett behov av att möjliggöra för fler skolor att ha elektroniska låssystem. För att detta ska kunna ske bör inte den enskilda skolans ekonomi vara en begränsade faktor. Därför har vi gett SISAB och stadsledningskontoret i uppdrag att utreda om kostnaderna för installation av passersystem kan bäras av SISAB. Ambitionen är att fler skolor ska kunna utrustas med den här typen av låssystem och därmed ges bättre förutsättningar att hålla obehöriga personer utanför skolan under skoltid.

Samtidigt vet vi att skalskydd och låssystem inte är ett tillförlitligt skydd mot motiverade gärningspersoner som vill begå våldsdåd på skolor. Detta inte minst då gärningspersoner som historiskt utfört denna typen av våldsdåd har varit befintliga eller tidigare elever på skolan. Utifrån forskning kan vi se att det absolut viktigaste vid våldshandlingar som pågående dödligt våld (PDV), är att skolorna har tydliga rutiner och att man har genomfört övningar kring exempelvis ut- och inrymning. Här har Stockholm kommit långt då utbildningsförvaltningen har upparbetat en hög kompetens och säkerhetsenheten regelbundet håller utbildningar och övningar kring PDV på skolorna. Alla skolor ska också ha en beredskapsplan för allvarliga våldssituationer som inkluderar hur utbildning och övning för att bemöta PDV-situationer ska genomföras.

Regeringen har även gått fram med ett lagförslag som innebär att skolor ska hålla obehöriga personer ute från skolan. Enligt regeringen ska detta kunna ske genom att investera i skolornas skalskydd och låssystem. Jag kan däremot konstatera att detta

kräver omfattande investeringar och att det statsbidrag som regeringen presenterat är helt otillräckligt. Detta då statsbidraget sannolikt bara skulle täcka kostnaden för att investera i elektroniska låssystem på ett fåtal av stadens skolor. Återigen ser vi därför hur regeringen skjuter över kostnader för skolan på landets kommuner.

Bilaga

Motion om att Stockholms stads kommunala skolor ska vara låsta för obehöriga personer dygnet runt, dnr KS 2025/155-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarråden Christofer Fjellner, Dennis Wedin och Andréa Hedin (alla M) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att bifalla motionen.
2. Att därutöver anföra

Moderaterna tar säkerhet och en förändrad omvärld på stort allvar och anser att staden bör ha en generell och principiell hållning, nämligen att våra skolor ska vara låsta för obehöriga. Motionen beskriver mycket väl fördelarna med detta.

Att tillgången till våra skolor försvåras genom att de hålls låsta för obehöriga är viktigt utifrån de värsta tänkbara scenarion, dvs skolattacker eller annan form av pågående dödligt våld (PDV) i närheten av våra skolor. Det är självklart att en låst skola inte alltid kan hindra den värsta av händelser men kan trots det bidra till säkerheten för eleverna och personalen.

Samtidigt som skolorna hålls låsta för obehöriga är det viktigt att vårdnadshavare är välkomna in i skolbyggnaden för att underlätta praktisk hantering, särskilt när barnen är mindre.

Låsta skolor för obehöriga kommer också att motverka skadegörelse, stölder eller annan brottslighet. Det hade också gjort det svårare för obehöriga att störa studieron för elever och förebygga att våra skolelever kan komma i kontakt med vissa försök att rekrytera dem till gängmiljön. Stockholms stads skolor ska vara en trygg plats, fredad från brott och obehöriga.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 29 oktober 2025

Karin Wanngård

Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Christofer Fjellner, Jonas Nilsson och Johan Paccamonti (alla M) som är likalydande med Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Johan Nilsson (M) har väckt en motion i kommunfullmäktige. I motionen framförs att många av stadens kommunala grund- och gymnasieskolor är öppna dagtid. Det medför enligt motionären att vem som helst kan gå in i en skola, vistas i korridorer och ta sig fram till öppna klassrum där undervisning pågår. Att skolorna är olåsta medför både säkerhetsrisker och arbetsmiljöproblem enligt motionären.

Med anledning av ovanstående föreslås det i motionen att kommunfullmäktige beslutar att Stockholms stads utgångspunkt ska vara att samtliga kommunala grund- och gymnasieskolor ska hållas låsta för obehöriga dygnet runt samt att utbildningsnämnden ges i uppdrag att verkställa detta beslut.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden och Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 8 maj 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret bedömer att låsta skolor kan vara en effektiv åtgärd för att förebygga exempelvis stölder och skadegörelse, då det minskar risken för att obehöriga personer rör sig fritt i skolans lokaler.

Stadsledningskontoret anser dock att låsta skolor inte är ett helt tillförlitligt skydd mot planerade våldshandlingar med en motiverad gärningsperson. Skolattacker har historiskt begåtts av befintliga eller tidigare elever. Det innebär att en motiverad gärningsperson kan ha tillgång till skolans lokaler och dessutom en god lokalkännedom. Stadsledningskontoret anser därför att det brottsförebyggande arbetet behöver en bredare ansats. Det kan exempelvis handla om insatser kring social prevention, som bland annat arbetet mot kränkande behandling och diskriminering, men även insatser inom ramen för situationell prevention, som begränsning av antalet öppna entréer, sektionering och larm.

De nyckelsystemen som finns idag, på de skolor som saknar passersystem, är ofta äldre och behöver bytas ut då de över tid har byggts ut utifrån hur skolornas verksamheter har förändrats. Det finns också passerkontrollsystem som uppnått sin tekniska livslängd, vilket gör att det också är nödvändigt att byta ut och modernisera äldre passerkontrollsystem. Ett utbyte förenklar även för upplåtelse för andra verksamheter som idag nyttjar lokalerna och för verksamheter som i framtiden kan komma att nyttja lokalerna i byggnaden efter verksamhetstid.

Skolfastigheter i Stockholm AB genomför för närvarande en översyn av ansvarsfördelningen för passersystem i stadens skolor. SISAB ska redovisa för

stadsledningskontoret om och hur bolaget kan ta över ansvaret för passersystemen och hur samverkansavtalet då behöver justeras. Stadsledningskontoret bedömer att översynen bör inväntas innan ett eventuellt utredningsuppdrag kan föreslås, med sikte på att utreda vilka konsekvenser ett principbeslut om att stadens skolor ska vara låsta kan leda till.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 april 2025 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation av Andréa Hedin m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

Reservation av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 2 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

En skola är inte en allmän plats där obehöriga får vistas. Låsta skolor kan vara en effektiv säkerhetsåtgärd för att avvärja att obehöriga rör sig fritt i skolans lokaler. Det kan framför allt skydda mot småskaliga brottshandlingar, så som exempelvis stölder och skadegörelse. Utbildningsförvaltningen anser däremot att låsta skolor inte är ett helt tillförlitligt skydd mot planerade våldshandlingar med en motiverad gärningsperson, som i situationer med pågående dödligt våld (PDV).

Gärningspersoner som begår skolattacker har historiskt varit befintliga eller tidigare elever. Det innebär att en motiverad gärningsperson kan ha tillgång till skolans lokaler och har dessutom en god lokalkännedom. Utbildningsförvaltningen anser mot bakgrund av detta att det brottsförebyggande arbetet behöver en bredare ansats. Det kan exempelvis handla om insatser kring social prevention, som bland annat arbetet mot kränkande behandling och diskriminering. Men även insatser inom ramen för situationell prevention, som begränsning av antalet öppna entréer, sektionering och larm.

Låsta skolor får på så sätt inte bidra till en falsk trygghet. Även skolor med befintliga låssystem ska fortsätta ett arbete med att reducera uppenbara sårbarheter som finns i skolans miljö.

Utbildningsförvaltningen vill understryka att nyckelsystemen som finns idag, i de skolor som saknar passersystem, oftast är äldre och behöver bytas ut då de genom åren byggts ut utifrån hur skolornas verksamheter har förändrats. Det finns också passerkontrollsystem som uppnått sin tekniska livslängd, vilket gör att det också är nödvändigt att byta ut och modernisera äldre passerkontrollsystem. Ett dylikt projekt skulle förenkla för upplåtelse för andra verksamheter som idag nyttjar lokalerna och för verksamheter som i framtiden kan komma nyttja lokalerna i byggnaden efter

verksamhetstid. Utbyte av äldre passer- och nyckelsystem är därtill nödvändigt på längre sikt utifrån ökade kostnader för underhåll och möjligheten att hitta reservdelar.

Fortsättningsvis vill utbildningsförvaltningen uppmärksamma att kapitalkostnader för investeringar av passersystem kan vara kostsamma. Investeringskostnaden för exempelvis fastigheten Segelbåten, S:t Eriks gymnasium inklusive Riksgymnasiet för rörelsehindrade (RgRh) samt Polhemsanpassade gymnasieskola kommer att uppgå till cirka 11,1 mnkr.

Stadens skolfastighetsbolag SISAB genomför ett arbete med översyn av ansvarsfördelningen för passersystem i stadens skolor. SISAB ska redovisa för stadsledningskontoret om och hur bolaget kan ta över ansvar för passersystemen och hur samverkansavtalet då behöver justeras. Utbildningsförvaltningen föreslår att frågan om låsta skolor fortsätter att utredas baserat på det som SISAB och stadsledningskontoret beslutar. Vidare behöver förvaltningen även ta hänsyn till de skolor som inte ägs av SISAB och säkerställa att de får samma möjligheter gällande passersystem.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 24 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Koncernledningen delar dotterbolagets svar och vill betona vikten av trygga och säkra skolmiljöer, vilket SISAB som fastighetsägare prioriterar och arbetar kontinuerligt med. Dörrmiljöerna i byggnadernas skal har utvecklats utifrån verksamheternas behov och utvecklingen i samhället och ska tillgodose en mängd behov. De ska vara tillgängliga för personer med olika typer av funktionsnedsättningar, de ska kunna låsa ute personer som inte äger tillträde till skolans lokaler och de ska kunna inrymma personer samt att de ska helst ha automatisk styrning men också kunna styras manuellt.

SISAB har en bra bild över hur infrastruktur tillsammans med teknisk plattform kan användas för att möjliggöra och styra tillgängligheten till lokaler. Koncernledningen ser positivt på att dotterbolaget arbetar aktivt med att alla egna anställda och alla entreprenörer vid besök på en fastighet har tydliga namnbrickor med foto, vilket är en viktig del för den upplevda tryggheten.

Koncernledningen anser i likhet med SISAB, att det är verksamheten som får avgöra om skolor ska vara låsta för obehöriga dygnet runt.

Underremiss

Skolfastigheter i Stockholm AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Ett av SISAB:s prioriterade mål är en trygg och säker skolmiljö. Dörrmiljöerna i byggnadernas skal har utvecklats utifrån utbildningsmiljöernas funktion samt utveckling av samhället och ska tillgodose en mängd olika behov. Dörrmiljöer ska

vara tillgängliga för personer med olika typer av funktionsnedsättningar, de ska kunna låsa ute personer som inte äger tillträde till skolans lokaler, de ska kunna inrymma personer så att barn och unga inte springer ut och de ska helst ha automatisk styrning men också kunna styras manuellt. När lokalerna ska användas på andra tider än under skoltid krävs även investeringar och insatser för att försäkra att personer inte kan röra sig fritt inom byggnaden, utan enbart i de delar av lokalerna som en eventuell andrahandsuthyrning avser. SISAB arbetar aktivt med att alla egna anställda och alla entreprenörer vid besök på en fastighet också ska ha tydliga namnbrickor med foto vilket är en viktig del för den upplevda tryggheten.

SISAB kan se att teknik i fastigheterna kan hjälpa till att bevaka låsmekaniken, men det löser inte möjliga situationer om exempelvis någon person ställer upp en dörr eller ett fönster. SISAB har en bra bild över hur bolaget kan använda infrastruktur tillsammans med teknisk plattform för att kunna möjliggöra och styra tillgängligheten till lokaler. Gällande frågan rent specifikt kring om skolor ska vara låsta så hänvisar SISAB till verksamheten.

Reservationer m.m.

Utbildningsnämnden

Reservation av Andréa Hedin m.fl. (alla M)

3. Att tillstyrka motionen.
1. Att därutöver anföra:

Vi moderater tar säkerhet och en förändrad omvärld på stort allvar och anser att staden bör ha en generell och principiell hållning, nämligen att våra skolor ska vara låsta för obehöriga. Motionen beskriver mycket väl fördelarna med detta.

Förvaltningens svar lyfter upp problemet med "skolattacker" och pågående dödligt våld (PDV). Detta är så klart det värsta tänkbara scenariot i en skola, men inte det som motionen primärt tar upp som problem. Det är självklart så att en låst skola inte alltid kan hindra den värsta av händelser, men motionen lyfter även upp andra problem med öppna skolor och att obehöriga kan röra sig fritt i lokalerna.

Enligt förvaltningen kräver låsta skolor en del förändringar i befintliga lås- och passersystem. Vidare lyfts ekonomiska aspekter fram. Vi förstår att det kan finnas praktiska och ekonomiska svårigheter, och förstår också att en förändring inte kan ske från dag till en annan. Däremot anser vi att staden bör inta en mer strikt hållning kring våra skolor.

Lokalerna ska inte vara öppna och tillgängliga för vem som helst. Parallellt med allt annat arbete i våra skolor för en bra arbetsmiljö och ökad trygghet är det viktigt att staden fattar ett principiellt beslut att våra skolor ska vara låsta. Detta är en viktig markering och utgångspunkt för att stärka säkerheten och värna om både våra barn och medarbetare. Det är konstigt att det som är en självklarhet för vissa fristående skolor ska vara behäftat med så mycket problem som beskrivs i förvaltningens svar. Vill vi värna om säkerheten på våra skolor är låsta dörrar en av flera praktiska och konkreta åtgärder att vidta så snart det är möjligt vilket vi moderater tycker är självklart.

Reservation av Jan Jönsson (L)

1. Att delvis bifalla motionen.
2. Att därutöver anföra:

Vi instämmer med motionens intention om att stadens skolor ska vara låsta för obehöriga personer dygnet runt. Vi vill dock understryka att detta förutsätter att SISAB övertar kostnader för låssystem och säkerhetsinvesteringar i enlighet med tidigare förslag från Liberalerna.